

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

זבחים ב' עמוד א'

נפק"מ בין קרבן נדר, לקרבן נדבה, בשלא לשמן

במשנה, כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. ופירש"י: אלא שלא עלו וכו' וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו.

א. המשנה למלך (פ"ז מהל' חובל ומזיק ה"ד) מקשה, דלולי דברי רש"י הוי מצי למימר, דדווקא קרבן חובה לא עלה לבעלים לשם חובה, אך כשנדר להביא קרבן, כיון שהקרבן כשר, הרי קיים נדרו. אך רש"י כתב להדיא, שצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו. וא"כ קשה, מה החידוש בהלכה (ומכ"ס שם) שכהנים "שפיגלו" במקדש במזיד חייבין [והוא משנה בגיטין נ"ג.], ופיגול הוא קרבן פסול שנשחט במחשבת "חוץ לזמנו", והלא היו יכולים לומר חידוש גדול עוד יותר, שאף אם הקרבן היה כשר, וכגון שכיוונו "שלא לשמה", עדיין חייבים במזיד, כי הזיקו את הבעלים שצריך להביא קרבן אחר.

ומתוך, דהרבנותא בפיקול, שאפילו שהבעלים "נדרבו" קרבן, והו"א לומר, שבזה לא יצטרכו הבעלים להביא קרבן אחר, כי הלא רצו רק לתת דורון, ולא עלתה בידם (כדפי' רש"י שם בגיטין ע"יש), קמ"ל שהכהן יהיה חייב לשלם אף בנדבה, כיון דהזיק את הדורון שרצו הבעלים לתת. ולפי"ז, היכא שהיה קרבן "נדבה", שנשחט שלא לשמה, והרי הוא כשר, לא יהיו הכהנים חייבים, כי עכ"פ הביא דורון, רק שלא היה מצוה מן המובחר, ובזה אי אפשר לחייב מזיק (ע"יש כראיותיו). רק היכא שהיה "נדר", יהיו חייבין, כי אכתי לא קיים "נדרו", אף שהקרבן כשר, עכתו"ד המל"מ ועיי"ש עוד בארוכה.

וחילוק זה שקרבן נדבה, עלה לבעלים לקיים נדבתו, מפורש לכאורה בפ"ה הרב ברטנורא במשנתנו, וז"ל: "אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה - וצריך להביא אחר לחובתו או לנדרו וישחטנו לשמו, דאמר קרא (זכרים כ"ג) מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה, אם נדבה אינו נדר, ואם נדר אינו נדבה, אלא הכי קאמר, אם כמה שנדרת עשית שנשחט לשם נדר ולשם הבעלים, יהא נדר ויצא הבעל ידי חובת נדרו. ואם לאו, שלא נשחט הזבח לשם בעלים, יהא נדבה, כלומר כשר הוא כאילו הביאו לנדבה, אבל לא יצא ידי נדרו, שלא עלה לבעלים לשם חובה".

ומצאתי בספר ועד לחכמים (חכמי תוניס, כ"ב תשנ"ה, חלק א', זבחים ב.), מכתב יד של הג"ר יוסף זרקא בעמח"ס "עוד יוסף חי", וז"ל: "מתני' אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה כו' וצריך להביא אחת לחובתו או לנדרו כדפי' הקונט', וכתב בגליון בשם תוס' רבינו פרץ [אין בדפוסים תוס' ר"פ על זבחים, אך יש בספריה הלאומית בירושלים, חלקי כתבי יד מתוס' ר"פ על זבחים החל מדף ט', מספר קטלוג: 990050764900205171] ודוקא נדר שהוא חייב באחריותו, אבל נדבה אם שחט שלא לשמו אינו צריך להביא אחר, דהא אפי' אם אבדה אינו חייב באחריותו".

ב. והארכתי בזה, כי ראיתי דבר תימה בפ"ה "מזל שעה" (שאלוניקי תקע"ב, פהג"ר שלמה הכהן מירושלים זצ"ל) על הרמב"ם (פ"ד מפעשה הקרבנות ה"א), דיצא לתמוה על המפרש (נדרים ט. ד"ה נדבה נמי אתי בה לידי תקלה), שפי' דתקלה בעיכוב הקרבת הנדבה, הוא רק שלא יבוא לידי גיזה ועבודה, אך בל תאחר בכל אופן ליכא בנדבה. ותמה עליו ה'מזל שעה', הלא משנה מפורשת במגילה (ח. אין בין נדרים לנדבות, אלא שנדרים חייב באחריותן ונדבות אינו חייב באחריותן, ומדוייק מזה בגמ' דלגבי בל תאחר, זה וזה שוים.

ובתוך אריכות דבריו מביא את חידושו של המשנה למלך הנ"ל לחלק בין נדר לנדבה, דבשחט נדבה שלא לשמה כיון דכשר, עלה לבעלים ולא ישלם לו הכהן קרבן אחר. וכתב ה'מזל שעה' להיפך ממנו, דאין לחלק גבי "שחטן שלא לשמן", ואין נפק"מ בין נדר לנדבה, ואף בנדבה יביאו קרבן נוסף, ובמילא יהיה חייב הכהן תשלומין, והוא מכח הדיוק הנ"ל במשנה, עיי"ש בארוכה, וכתב בסוף דבריו "ודברי הרב מל"מ בזה מרפסן איגרי".

ובעניי לא זכיתי להבין דעתו, מתרי טעמי, ראשית, דחילוקו של המשנה למלך, מתפרש יפה בתיבות "אין בין וכו' אלא וכו' חייב באחריותן", דזה נכלל בזה, דכיון דאינו חייב באחריותן, אינו צריך להביא קרבן אחר, כיון דכשר אף בשחטן שלא לשמן.

והשני, והוא העיקר, דלכאורה נעלמו ממנו דברי תוס' מפורשים בב"ק (ס"ב. ריש פרוכה ד"ה מי קתני אין בין), דהקשו על המשנה במגילה דאין בין נדרים לנדבות אלא חייב באחריותן, והלא איכא עוד נפק"מ [גבי חולין ומעשר], ותירצו ב' תירוצים, והראשון הוא, דכוונת התנא היה רק לגבי חיוב הבאתן שאין נפק"מ מלבד חייב באחריותן, אך בוודאי איכא עוד נפק"מ לגבי דיניהם. וזה לכאורה כוונת התוס' שם במגילה (ד"ה אין בין נדר לנדבה) בסוף דבריהם, עיי"ש, וכן פי' הרב יד מלאכי (כלל ת"י) דברי התוס' במגילה, עיי"ש.

ועוד תירצו שם התוס', וכן התוס' בתענית (י"ג. ד"ה מאי שייך וכו'), דהמשנה במגילה מיירי דווקא מעולת העוף, ולא משאר קרבנות נדר ונדבה שבזה יש עוד נפק"מ בין נדר לנדבה, עיי"ש [ובהכרח דדברי התוס' נעלמו מהרב מזל שעה, דלגבי תמיהתו על התוס' בנדרים שכתב כהמפרש שיש בל תאחר בנדבה, היה יכול להוסיף דברי תוס' מפורשים בב"ק, שכתבו להדיא היפך דברי התוס' והמפרש בנדרים], ודו"ק.

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

ואף לפי תלי השני של התוס' בב"ק, לק"מ על המשנה למלך מהמשנה במגילה, דבאמת גבי עולת העוף, לא יהיה נפק"מ בין נדר לנדבה, והכהן יצטרך לשלם לבעלים עוף אחר כשהקריב הנדבה שלא לשמה, כמפורש בשיטמ"ק (זבחים ח: אות כ"ד) דעולת העוף יהיה פסול בהקריבו שלא לשמה, עיי"ש, ודו"ק.

*

מה החסרון ב"סברא" דבעי אף קרא

בגמ', אבל בקדושתיהו קיימי ואסור לשנויי בהו וכו', איבעית אימא סברא, איבעית אימא קרא.

ג]. הנה ידועים דברי הפני יהושע (ברכות ל"ה. ד"ה אלא סברא) שכתב: **בכל הש"ס משמע דמידי דאתיא מסברא הוי מדאורייתא ואדרבה מקשה הש"ס הא למה לי קרא סברא הוא, עעו"ש, ובמה שתמה עליו הצ"ח שם, ומחלק בין דין לסברא.** ולכאורה יש להבין דברי הפני יהושע, דאי סברא הוא מה"ת אמאי מצינו כמה פעמים בש"ס אב"א סברא אב"א קרא, דהגמ' מביאה את הסברא עוד קודם הקרא, ולא פריך למה לי קרא סברא הוא [כגון שבועות (כב:), ע"ז (ל"ד:), זבחים (שם. וכן ז:), מנחות (ב. וכן י"ג.) חולין (ק"ח:)] שבכל אלו המקומות הביאה הגמ' סברא ואח"כ קרא, ובאמת אמאי לא פריך הש"ס סברא הוא למה לי קרא. ועי' בתוס' שבועות (שם, ד"ה אבא קרא) שהקשו קושיא זו אמאי ל"א כמו הפה שאסר הוא הפה שהתיר, וכן המע"ה, ולא חילקו כהצל"ח הנ"ל, אלא תירצו: "ויש לחלק דיש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך וצריך הפסוק להשמיענו הסברא". ויש להבין מדוע הסברא בסוג' אינה פשוטה, דבעי אף קרא, והלא סברא פשוטה הוא דאם שינה פעם אחת מ'לשמה', בוודאי אין זה מתיר לו להמשיך להקריב הקרבן שלא לשמה, ואסור בשאר העבודות, וצ"ב. אמנם לפי דברי המשנה למלך הנ"ל י"ל, דכיון דשלא לשמן כשר, ובנדבה שרוצה להביא דורון, והלא הדורון נתקבל, דכשר שלא לשמן, ורק שאינו לשם הבעלים, אך בנדבה אין הבעלים חייב באחריותו, ובכל אופן לא יהיה צריך הבעלים להביא קרבן אחר, היה הו"א לומר מצד הסברא, דדווקא בנדבה ימשיכו את הקרבת הקרבן שלא לשמן, לכך בעי קרא, דאין שום נפק"מ בין נדר לנדבה, ומקרא ילפינן דאף בנדבה אסור להמשיך בעבודת הקרבן שלא לשמן, ועי' ברש"י (כ: ד"ה ונדבה מי שרי), ודו"ק. ועי' בתשו' בית אפרים (אבהע"ז ח"כ סוף סי' נ"ח), דכתב שאף דסברא דאורייתא, אך היכא שיפול ספק באחד הדינים העולים מן הסברא, בעי קרא, וכן להיפך היכא שיפול ספק באחד מהדינים העולים מן הקרא, באה הסברא דאורייתא לפשוט לנו הספק.

זבחים ב' עמוד ב'

היכן היה עומד ביהמ"ד, ואם מותר ללמוד "עיון" בשבת

בגמ', א"ל רבינא לרב פפא לא הוית גבן באורתא בתחומא בי חרמך, דרמי רבא מילי מעלייתא אהדדי, ושני להו, מאי מילי מעלייתא תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן וכו'.

ד]. פירש"י: "לא הוית גבן באורתא בתחומא. כלומר, חבל על שלא היית אמש בשבת אצלנו בתוך התחום, שתוכל לבא לבית המדרש ולשמוע". והיינו דתיבת "בתחומא" מתפרש כפשוטו "בתוך התחום", ומוכרח להיות שהיה המעשה בשבת דייקא. אמנם רש"י בב"ק (כ: ד"ה בתחומא) כתב: "לא היית קרוב אצלנו שתוכל לבא. לשון אחר, בתחומא, בבית המדרש, ראשון שמעתי". ולפי' השני "בתחומא" היינו בבית המדרש, ואין מוכרח שהיה המעשה דווקא בשבת. וכפי' הראשון של רש"י, פ"א אף רשב"ם (כ"ב נ"א. ד"ה בתחומא) "בתי מדרשות שלהן בסוף התחום היו כדי שיוכלו לבא שם בשבת מן העיירות שמסביב".

ואיכא ב' נפק"מ לדינא בין ב' הפירושים.

הראשון, גבי היכן בעיר בונים את בית הכנסת, האם במרכזה או בשוליה, דהנה היעב"ץ במור וקציעה (או"ח ר"ס ק"ג) כתב "ראוי שבית הכנסת יהיה באמצע העיר ככל האפשר, דוגמת המשכן שסביבותיו היו המחנות, ולכן יש לבנותו באמצע העיר, אף שאין זה בגובה של עיר", יעו"ש. אמנם לפי' הרשב"ם, ואולי פ"א א' דרש"י, צריך לבנותו דווקא בקצה העיר.

והנפק"מ השני, הוא גבי לימוד עיון בשבת, דנשאל הבן איש חי (תורה לשמה סימן ק"ט), על מה שהורה איזה ח"א שאסור ללמוד עיון בשבת, מכיון שזה טירחא גדולה, וממעט עונג שבת, ואמר שצריך ללמוד בשבת רק בקיאות בפשט בלא שו"ט, או פסקי הלכות. ושאל השואל, אי צדקו דברי אותו חכם, ואי יש ראייה להיפך מדבריו.

והשיבו הבן איש חי, דמסוגיין חזינן שבשבת היו מתעמקים בסוגיות חמורות שבקדשים, והרי לכם ראייה מן הגמ' לסתור דברי המפקפק בלימוד עיון בשבת.

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

אמנם לפי ב' דרש"י בב"ק, ליכא ראייה לסתור, דהמעשה לא היה בדווקא בשבת, אלא יכול להיות אף בימות החול, דבתחומא קאי על בית המדרש, ולא על תחום שבת.

ה. אמנם בס"ד מצאתי לו בס"ד חבר לאותו חכם שאסר ללמוד עיון בשבת, והוא בסידור ר"י עצמדין (כית היין אות ח'), דכתב, שלא יטריד עצמו בלימוד הגמ' בעומק, וזה נחשב לחילול שבת, ובסו"ד כתב, דיש להבדיל בין ימות החול לשבת, בכל דבר אף בלימוד התורה, שאפילו הלימוד הק' צריך להיות בתענוג, ולא בעול ומשא ועבודה קשה, עיי"ש.

ואף שיש מערערים על חלק מהדברים שנדפסו בסידור היעב"ץ, אך דברים אלו כתבם אף בהגהו' יעב"ץ (גיטין ס: ד"ה ר"י ור"ל מעיני כספרי דאגדתא בשכמא), דכתב שם שמפני עונג שבת, לא היו מעיינים בסוגיות עמוקות דתקיפי, אלא רק בדברי אגדה המושכים את הלב, עיי"ש.

ויש להביא ראייה לזה, מדברי הסמ"ג שהביאם הבית יוסף (יו"ד סו"ס שפ"ד), שרצה להתיר לאבל ל"ע, ללמוד בימי אבלותו בכל לימוד שאינו רגיל בו [ולא רק בדברים הרעים], כיון דאינו מביאו לידי שמחה. ואף שכתב הב"י דלא קיימא לן כוותיה, וראייתו מתשעה באב, אך עכ"פ חזינן דמקום שאינו רגיל בו, אין הלימוד מביאו לידי שמחה, ולכאורה הכוונה בלימוד שמתייגע ומתעמק, ומכיון שאינו רגיל בו, אינו עולה יפה.

ולפי"ז ליכא ראייה אף לפי קמא דרש"י ורשב"ם מסוגיין, דאיכא למימר דבאמת הני אמוראי שעיינו בשבת בסוגיות חמורות, היו אלו הסוגיות רגילות אצלם, דקרי להו "מילי מעליותא", אך אין מזה ראייה למי שרוצה להתייגע בסוגיא חדשה שאינו רגיל בה, דאולי יש לחשוש לדברי היעב"ץ, ודו"ק.

ו. אמנם יש להביא ראייה אחרת לכן איש חי, דלומדים עיון בשבת מגמ' יומא (ל"ה): "אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיך חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון, אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים, כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון, אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר, והיום אפל שמא יום המעונן הוא, הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג, פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה, אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת".

ואף שבכמה מקומות "ערב שבת היה", הכוונה סמוך לשבת, ולא ליל שבת, כמעשה דהלל בשבת (ל"א). שרחץ, ומעשה דר"א בן הורקנוס בסנהדרין (ס"ח). שבא בנו לחלוץ תפילין שלו. אמנם הכא מפרש המהרש"א (ח"א ד"ה כשעלה) דהיה ליל ש"ק.

ויש גם הכרח לפרש כן, דאי לאו הכי יוקשה ההלכה שאין קובעים ישיבה בע"ש (עי' רמ"א או"ח סי' רנ"א ס"ב, ומג"א שם סק"ו. וט"ז סי' רצ"ב סק"ב), ואמנם הכנה"ג (סי' רפ"ט נגה' ב"י, וסי' ר"ג בהגה' הטור) מקשה על הלכה זו, מכח מעשה דהלל הנ"ל, אך כל הפוסקים קבעו הלכה זו, ולא חשו לקושייתו, ועל כרחך למדו כמהרש"א דהגמ' שם מיירי בליל ש"ק, ולא בערב שבת.

וכן משמע מתוס' פסחים (ק"ט. ד"ה חוץ) דמנהגם היה לקבוע ישיבה בליל יו"ט, והביאו ראייה ממעשה דשמעון התימני (כיצה כ"א). שבשחרית של יו"ט, תמה עליו רבי יהודה בן בבא, מדוע לא באת אמש לביהמ"ד, עיי"ש.

ובקרבן העדה (רפ"ב דשבת ה"א ד"ה מפני ביטול ביהמ"ד) כתב בפשיטות דזה היה מנהגם אף בכל ליל שבת, ולכך אסרו לטמון עם חשיכה, "שכך היה מנהגם לכנוס לבית המדרש עם חשיכה, וכן הוא בפ"ק דסוטה שדרשו בלילי שבת", עכ"ל.

וכן נראה מהמעשה הידוע דרבי מאיר שאיחר בדרשתו בליל ש"ק (ירושלמי סוטה פ"א ה"ד), עד שכבר כבר הנרות, והבעל ציוה שהאשה לא תיכנס לביתו עד שתרוק בפניו וכו', והנה, היה הדרשה שם בהלכות סוטה, כמפורש שם בירושלמי, עיי"ש.

ויש להביא עוד ראייה להבן איש חי, ממעשה דנשיאות דרבן גמליאל ור"א בן עזריה (ברכות כ"ח), דבסיומא דמילתא נקבע דתלת או תרי שבתא ידרוש רבן גמליאל, וחד שבתא ראב"ע, ובאותו היום שנתמנה ראב"ע, דרשו הלכות קשות שבש"ס, וכל מסכת עדויות, והדרשה היתה בשבת דייקא, עי' בחגיגה (ג.) שבת של מי וכו', עיי"ש.

וכן מגמ' פסחים (י.) היה יושב בביהמ"ד וזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו וכו', ומיירי שם בשבת ערב פסח, ובתלמיד היושב לפני רבו, ודו"ק.

*

אי אשה אסורה לכעלה עומדת בסתמא לגירושין, ולשם ייחוד קודם מצוה

בגמ', זבחים בסתם לשמן עומדין אשה בסתמא לאו לגירושין עומדת.

ז. כתבו התוס' (ד"ה סתם) "ואפילו זינתה תחת בעלה, מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת, וגם אם לא ירצה הבעל לא יגרשנה, אלא שלא תשמשנו". ועי' ברכי יוסף (אע"ה"ז סי' י"א, אות ז') כמה גירסאות אחרות בלשון תוס' זה, ונפק"מ לדינא.

והנה, בסוטה (כ:) איכא שו"ט גבי מגילת סוטה דבעי לשם אותה אשה, היא כשרה בסתמא (כגון שכתב ספר תורה), והקשו התוס' (שם ע"א, ד"ה אבל תורה) מאי שנא דבסוטה סתמא כשר, ובגט סתמא פסול. ותירצו התוס', דעל כרחך לא אמר גבי גט דסתמא פסול משום דאשה לאו לגירושין עומדת, אבל סוטה אחר שקינא לה ונסתרה, סתמא להשקות עומדת כדאמרין בסוגיין בזבחים.

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

וצריך להבין, דהלא סוטה אף אחר שקינא לה ונסתרה, לא גרע מאשה שזינתה בוודאי תחת בעלה, וא"כ אכתי י"ל את פירכת התוס' בסוגיין, מאן ימר דעומדת להשקות במגילה זו [שנכתבה בסתמא], ויכולים להשקותה במגילה אחרת. וגם יכולה להתוודות ולא ישקו אותה, ואז לא ישקוה כלל.

ובחי' הגרי"ז (סוטה שם) מובא בשם רשימות התלמידים: ע"י בתוס' (עירוני יג ע"ב ד"ה אבל, ובגיטין כ ע"א ד"ה אי משום), שחילקו בין גט למגילת סוטה, דבסוטה מסתמא אין הכהן שעליו לכתוב מקפיד אם יכתוב שום אדם לשמה שלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה, אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לבעל. ולכאורה צ"ע דהא בזבחים (שם) מבואר בגמ' טעם אחר להא דסתמא בגט פסול דאשה בסתמא לאו לגירושין עומדת, ולא מטעם דתליא בקפידת הבעל.

אכן י"ל בזה, דבאמת כשזינתה עומדת להתגרש, ורק קפידת הבעל הוא הגורם דנימא דלאו להתגרש בגט זה עומדת, ולולי קפידת הבעל שפיר היה הגט לשמה כיון דזינתה, וכמ"ש התוס' כאן לגבי סוטה דעומדת להשקות וסתמא כשר, רק דבגט פסול משום דהבעל מקפיד, ומשו"ה אינה עומדת להתגרש בגט זה, משא"כ בסוטה שאין הכהן מקפיד, שפיר עומדת להשקות במגילה זו, וכמ"ש התוס' בגיטין, ע"כ. ולחילוק זה, יש לדייק לשון התוס' בסוגיין, דאינה עומדת להתגרש בגט זה, דייקא, דקפידת הבעל היא, שבגט זה שנכתב שלא ברשותו, לא תתגרש, וכאילו אמרו התוס' "שבגט זה מקפיד הבעל שלא תתגרש", אך במגילת סוטה שאין נפק"מ לכהן, יכול להיות בזה, או באחר, ודו"ק. ונפקא חידוש גדול לפי זה, דהיכא דהבעל גילה דעתו שאינו מקפיד, לא היינו צריכים לחלק בין מגילת סוטה לגט, והיכא דנכתב בסתמא היה צריך להיות כשר, וצ"ע. וע"י בתורת גיטין (ריש פ' כל הגט), שכתב להדיא, שהיכא שהבעל ציווה לכתוב את הגט, אמרינן דסתמא לגירושין עומדת וכשר מדאורייתא אפילו כתב הסופר בסתמא שלא לשמה, ודייק שם כן אף מלשון הפנ"י, ע"ש.

ח. עוד נפק"מ יעלה מזה, במה דנחלקו הנודע ביהודה והבאר מים חיים, אי כוונת המצוות דומה לקדשים, או לגירושין, דהנודע ביהודה (פיהז"ק ו"ד סיפן צ"ג) ערער על אמירת "לשם יחוד" קודם עשיית מצוה, והביא דברי האומרים שע"כ צריך לומר לשם יחוד כדי להוציא מפיו שעושה הכוונה ע"ד הסוד, והביא ראיה מריש זבחים דבגט צריך שיאמר בפירוש שעושה לשם גירושין, ודחה דבריהם וז"ל, ואני אומר ממקום שהביא ראיה - משם הוא סתירה, דהרי מחלק שם בין אשה לקדשים, דאשה סתמא לאו לגירושין עומדת ולכך צריך שיאמר בפה, וקדשים להכי סתמא כשרים, לפי שסתמא לשמן עומדין, וא"כ מצוות שלנו קדשים ניהו, קדשי גבוה, וסתמא לשמן עומדין ע"כ. והבאר מים חיים (כשו"ת שכר"ס שער התפילה) האריך ליישב הערעור של הנוב"י, וכתב דלא מדמינן מצוות לקדשים בזה, ולא אמרינן בהם סתמא לשמן עומדין, והחילוק ביניהם מבואר, כי בקדשים כבר היה בהם הכוונה והדבור לשמן בעת הפרשתן במ"ש הרי זו עולה או חטאת וכדומה, ולשם זה הביאן עתה למקדש להקריבן, וע"כ בעת ההקרבה גם כשמקריבין סתם, אמרינן מן הסתם לשם זה הקריבן, ולא כן בעשיית המצוות שאין שם עליהם מקודם, ע"כ לא מהני ביה סתמא בשום פנים והוא דומה ממש לגירושין, ע"ש.

אמנם אי נימא, דבגירושין בעי לשמה רק משום קפידת הבעל, איכא למימר דהלא אין חד שיקפיד במצוותיו שבסתמא לא יעלו ח"ו לרצון ולשמה, וא"כ להגרי"ז אליבא דהתוס', אף בגירושין בכה"ג סתמא לשמה הן עומדין.

עוד יש ליישב דברי התוס' שלא יהיו סותרין, ע"פ מש"כ בתשו' דברי חיים (אעה"ז ח"א סי' צ"ד, ענף ד'), דמפרש שאשה בסתמא לאו לגירושין עומדת, דכוונת התוס' דלא תתגרש בגט זה, דאין זה תלוי בדעת האשה אף אם רוצה להתגרש, דהא אף אחר כתיבת הגט לשמה, עדיין יכול הבעל לבטל הגט, ותלוי במעשה נתינה שלו. ולכך היכא שאף לא נכתב לשמה, אלא בסתמא, בוודאי פסול עיי"ש.

וא"כ, בזה יש עוד לחלק בין מגילת סוטה לגט, דאחר כתיבת המגילה, אין כבר הכהן יכול למנוע את השקאת הסוטה, אלא זה תלוי רק ברצונה, אי תודה על חטאה, ולכך בסתמא כשר, דתלוי רק בה, ולא בעוד אחרים.

אך צ"ע דלפי"ז, אף היכא שהבעל ציווה לסופר לכתוב וכו', ונכתב הגט לשמה, אכתי כיון שיכול לבטל הגט, איכא למימר דאשה לאו לגירושין קיימא. והרמב"ן (ס' הזכות גיטין כ"ב: ד"ה ואם תשאל לדברינו) כתב להדיא, על הגמ' בסוגיין, דאחר ציווי הבעל, עומדת האשה לגירושין, ודו"ק.